

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 234. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-palladius05val-shoot-idm140381306627072.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

TILLÆG II. **Jørgen Jenssen Sadolins Udskrift af Visitatsbogen. EN VISITATS BOG.**

Prefacien

Her leßer prowsthenn myn befalings breff oc ieg strax der ephther kailer kyrckewerrier oc fattiigfolckis1 verier op till meg i den øuerste stoell oc kommer folckiidtt till att sidde indtt2 oc ieg setter meg der3 paa en stoell for4 dennom5

Summa visitationis

Som y nw hørde myn befaling y gode christne faa er thet første ieg haffuer att handle for6 eder7 som8 er9 medtt kyrckewerrier oc eder alle sammen

Om denne kyrcke oc gudts huß som i søge till att høre
gudts ordt vtj

Det andedt

Om edhers sogneprest oc sognediegne som schulle drage edher oc edher børnn gudts ordt fore

Det tredie

Om hellige dage. Huadt tiidt eder bør att komme til10 sammens11 hiid til kyrcke oc huadt tiidt eder bør icke at komme her indtt

Det fierde

Om de fattiige her oc andherstedts huorlunde thyer12 schall handlis mett thennom

Det fempte

Om kyrckegang Huorlunde den schall werre

Det siette

Om ectefchabs sager Oc andre nøttørtiige artickeler13 et cet.

----- 235

Omkyrckenn1 Omtagedtt Omvyndwer Om guluidt oc stoele Om kierregaardhen Om predicke stolenn funthen oc alteret Om predickeftolenn befunderliig Om fwnttthen besynderliig Om alteredt besynderliig En formaning til folckedtt att de gaa gierne til kyrcke att2 høre gudts ordt En andhen formaning til folckedtt att the tage deris tiid waare Den tredie formaning til folckiidt att the tage theris børn mett dennom til kyrcke søndag oc helligdage En andhen3 formaning til folckiidtt huad de schulle gjørre vtj theris sognekyrcke Om den4 første gierning som er att bede || Om den andhen gierning som er att høre gudts ordt Om den tredie gierning som er att gaa til sacramentt Om vin oc brødt Om scrifftemaall Om had oc affwende att det schall forhindre inghen5 fraa sacrament Om schendige lefnedt att dhet schall icke forhindre noghen fraa sacrament Om den fierde gierning som er att loffue oc tacke gudt Om den fempte gierning som er att giffue til the fattiige vtj kyrcke6

Den anden part

Om sognepresthen oc sognedieghenn
Om deris gode heller onde røcte
Om sogneprestens embede oc befaling
Om sognediegnens embede oc befaling
En kortt formaning til the vnge bonde karle7 oc drenge
En formaning til pigerne oc mørne
En formaning til folckiidtt att the lade theris børn gierne 8 komme till sognediegnenn *****
-----236 En formaning til folckiidtt att the fette theris børn til schole1
En formaning til folckiidtt att the vilde tiene rett

En formaning til folckiidtt om høytiders oc heders offer
Om børne offer
Om brude offer
Om qwynde offer
Om barsell quinder en trøft oc formaning
Om naffueneløße børnn en andhen trøst oc formaning
Om iordemoder en vnderwisning oc formaning
Om traalleqwynder en formaning oc wnderwisning
Mier om iordemoder
Om kyrckegang
Huurledis dhetschall gaa til mett kyrckegang

Den tredie partt om helliige dage: ||

En liden formaning2 om rett faste
Om bede daghen

Den fierde partt om de fattiige

Om helliigdoms gang
Om testaments gaffue

*Den fempte oc siste partt3 om nogne andre
nødactiige artickle bøger bandt etc.*

Om bøger
Om bandt
Om ecteschabs sager
Om horekarle4, booler oc schiørleffners fo[ll]ck
Om samkomme5
Om sognesteffne
Om calente
Om prowisten

Om superintendenten ^{***}237 Sadolins Visitatsbogs-Udskrift er fremdraget af H. F. Rørdam i hans Bog *Jørgen Jensen Sadolin*, Odense, 1866, S. 123 f. Rørdam kendte ikke dengang Palladius' Visitatsbog og antog derfor, at Optegnelsen var original. I sin Ud-gave af Visitatsbogen 1867 gjorde A. C. L. Heiberg opmærksom paa det rette Forhold (Heibergs Indledn. S. XI); men da Heiberg ansaa Hoved-Hs'et af Visitatsbogen for at være en med Palladius' Original "nogenlunde samtidig Afskrift" (sst. S.VI), havde Sadolins Udskrift naturligvis ingen Værdi for ham. For Grundtvig, der paaviser, at Hoved-Hs'et er c. 100 Aar yngre end Palladius' Original, maatte man derimod vente, at Sadolins Udskrift, der jo er samtidig med Palladius' Original, vilde være af Betydning, men Grundtvig maa have overset den; i hvert Fald omtaler han den slet ikke i sin Ud-gave.